

CARpet Concept, Honda Advanced Design Tokyo (LA Auto Show Design Challenge 2014).

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΣΗΣ

Η αντίληψη του αυτοκινήτου ως διανυσματικού σώματος που υποδηλώνει την ταχύτητα και την αεροδυναμική υπήρξε επανειλημμένα κυρίαρχη τάση στο σχεδιασμό. Από τα Silver Arrows της Mercedes και το Phantom Corsair του Μεσοπολέμου μέχρι τα σφηνοειδή προφίλ της δεκαετίας του '70 και του '80, το αυτοκίνητο ανέκαθεν είχε αναγνωρίσιμο προσανατολισμό (με σαφές μπροστά και πίσω μέρος) και δήλωνε κατεύθυνση.

Το αυτοκίνητο, όμως, εκτός από διάνυσμα, είναι και τόπος. Το εσωτερικό του αυτοκινήτου είναι ένας χώρος διαβίωσης, που φιλοξενεί πλήθος δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Για τον σύγχρονο νομάδα, ο οικείος και προσωπικός χώρος του αυτοκινήτου φαίνεται να διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία του τόπου, ενός ιδιότυπου σημείου αναφοράς εν είδει πατρίδας, που μας ακολουθεί πάντα, φορτωμένο στο διάνυσμα της προσωπικής (μετα)κίνησης.

Οι δύο έννοιες του διανύσματος και του τόπου είναι οι σταθερές του σχεδιασμού αυτοκινήτων, ακόμα και αν η βαρύτητα ή ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε καθεμία από αυτές διαφέρουν από εποχή σε εποχή. Πρώτος ο Ρολάντ Μπαρτ αναγνώρισε στην τότε νέα Citroen DS19 μία στροφή από την αληθεία της ταχύτητας στην απόλαυση της οδήγησης, ενώ τις δεκαετίες του '80 και του '90 η προτεραιότητα του «ευ ταξιδεύειν» γέννησε την τυπολογία του πολυχρηστικού αυτοκινήτου, με αποκορύφωση το πείραμα του Renault Avantime, για ένα μέλλον που ποτέ δεν ήρθε.

Σήμερα, επίκεντρο του ενδιαφέροντος δεν είναι τόσο ο πραγματικός όσο ο εικονικός τόπος, ο μη τόπος της ηλεκτρονικής δικτύωσης, που σου επιτρέπει να επισκεφθείς τον προορισμό σου πριν φθάσεις εκεί.

Η ταχύτητα έπαψε επίσης να αποτελεί το κυρίαρχο παράδειγμα του σχεδιασμού. Η οριστική καθήλωση του Concorde -απόλυτου διανυσματικού συμβόλου- στο έδαφος σήμανε το τέλος μιας εποχής τεχνολογικής ουτοπίας, όπου τα όρια του εφικτού καθόριζαν το μαζικό φανταστικό (φανταστείτε την έκκληση των εγγονιών μας στο άκουσμα ότι τα υπερηχητικά ταξίδια ήταν δυόμισι φορές ταχύτερα πριν από πενήντα χρόνια).

Οι τεχνολογικές εξελίξεις ορίζουν το μέτρο του δυνατού, αλλά δεν επιβάλλουν τις αλλαγές που θα συντελεστούν στο αυτοκίνητο ή αλλιώς. Άλλωστε, πολλές από τις νέες τεχνολογίες κίνησης υιοθετούνται σήμερα κάτω από συμβατικές μορφές αυτοκινήτων. Οι αλλαγές καθορίζονται περισσότερο από τη δεκτικότητα του κοινού σε μορφολογικές καινοτομίες και από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουμε το αυτοκίνητο. Μόνο μια ριζική αλλαγή στην αντίληψή μας για την αυτοκίνηση μπορεί να επιφέρει θεμελιώδεις τυπολογικές αλλαγές.

Έτσι, η υιοθέτηση ενός συστήματος αυτοματοποιημένων αυτοκινητοδρόμων, όπως το δίκτυο μαγνητικών οχημάτων (MagLevs), που παρουσιάζεται στην ταινία Minority Report, θα μπορούσε να μεταβάλει τις δύο σταθερές που προσαναφέραμε. Ένα αυτοματοποιημένο σύστημα μεταφορών που δεν απαιτεί οδηγό καταργεί την ανάγκη διάκρισης μεταξύ του εμπρός και του πίσω μέρους, όπως και τη μετωπική χωροθέτηση των καθισμάτων. Το όχημα κινείται με συγκεκριμένη διεύθυνση, όχι όμως και φορά, οπότε δύσπαι να πάρει τη μορφή ενός ζεύγους αντίρροπων διανυσμάτων (διπλό βέλος), όπως τα τρένα. Φανταστείτε τώρα το όχημα αυτό να αποδεσμεύεται από το οδικό δίκτυο και να ίπταται ανεπηρέαστο από τη μορφή του εδάφους. Η γραμμικότητα της κίνησης καταργείται, και μια μορφή κυκλικού δίσκου υπηρετεί με τον καλύτερο τρόπο τη σημειολογία ενός αντικειμένου που κινείται προς οποιαδήποτε κατεύθυνση.

Η δημιουργία μιας κάψουλας που σε μεταφέρει αυτόματα στον προορισμό σου θα άνοιγε ταυτόχρονα το δρόμο για μια ευέλικτη εσωτερική πλατφόρμα, η οποία θα μπορούσε να μετασχηματίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε ανάγκες και επιθυμίες: χώρος προσωπικός ή κοινωνικός, χαλαρωτικός ή δραστήριος κτλ. Το πρόσφατο Honda CARpet concept προτείνει κάτι ανάλογο, σε συνδυασμό με την κατ' επιλογήν αυτοματοποιημένη ή οδηγούμενη μετακίνηση.

Οι απαιτούμενες τεχνολογίες για αυτά τα σενάρια είναι υπαρκτές ή βρίσκονται σε εξέλιξη. Το ζήτημα είναι αν και κατά πόσο είμαστε διατεθειμένοι να αποδεχθούμε μια τέτοια μορφή αυτοκίνησης και αν σε μια τέτοια περίπτωση θα εξακολουθούσαμε να μιλάμε για αυτοκίνητα.

Μέχρι τότε, οι δύο σταθερές του διανύσματος και του τόπου θα καθορίζουν τη μορφή των αυτοκινήτων μας. Γ. Λ.

Το αυτοκίνητο ως διάνυσμα και ως τόπος

Το αυτοκίνητο είναι ένα διάνυσμα που μας μεταφέρει από τόπο σε τόπο. Ταυτόχρονα, είναι το ίδιο ένας τόπος μέσα στον οποίο διαβιούμε κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Όσοι παράγοντες του σχεδιασμού κι αν αλληλάξουν, οι σταθερές του διανύσματος και του τόπου πάντα θα καθορίζουν τη μορφή των αυτοκινήτων μας. Ή μήπως όχι;

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΑΜΑΔΗΣ

Κύριο αντικείμενο του βιομηχανικού σχεδιασμού είναι η διερεύνηση και η δημιουργία του μέλλοντος. Πρωταρχικά βήματα στη διαδικασία αυτήν είναι η διατύπωση ενός ανοικτού ερωτήματος και η υιοθέτηση μιας ευρύτερης οπτικής, που θα επιτρέψουν στον σχεδιαστή να συνθέσει ένα νέο αντικείμενο, μακριά από νόρμες και στερεότυπα. Αν επιθυμούμε λοιπόν να ιχνηλατήσουμε τις καινοτομίες της μελλοντικής αυτοκίνησης, θα πρέπει να εξοβελίσουμε τις τρέχουσες αντιλήψεις, κρατώντας μόνο όσα συγκροτούν τη βαθύτερη οντολογική υπόσταση του αυτοκινήτου - και αυτά είναι δύο στοιχεία: η έννοια του διανύσματος και του τόπου.

Το αυτοκίνητο είναι ένα διάνυσμα που μας οδηγεί από τον τόπο Α σε έναν άλλο τόπο Β. Φανταστείτε προς στιγμήν ένα μοναχικό δρόμο που διακόπτει τη συνέχεια του τοπίου, σχίζοντάς το στα δύο. Το αυτοκίνητό μας είναι ένα διάνυσμα που κινείται γραμμικά σε αυτόν το δρόμο, με σαφή κατεύθυνση από την αφετηρία στον προορισμό. Η κίνησή μας ακολουθεί μία μόνο διάσταση. Εισερχόμεστε στη δεύτερη διάσταση όταν ακολουθούμε κάποια καμπή και στην τρίτη διάσταση μόνο όταν ανεβαίνουμε ή κατεβαίνουμε κάποιο ύψωμα. Με την ηθονική πράξη της οδήγησης, το σώμα μας εξερευνά την ελαστικότητα του τοπίου, βιώνοντας τον τρισδιάστατο χώρο μέσα από τις δυνάμεις που ασκούνται πάνω μας σε κάθε στιγμή αλλαγής κατεύθυνσης.

004

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ

Ο Δρ Γιώργος Λιαμάδης είναι Λέκτορας, Υπεύθυνος του εργαστηρίου του μαθήματος Βιομηχανικού Σχεδιασμού στο Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών ΑΠΘ και συγγραφέας του βιβλίου «Πολιτισμός της Αυτοκίνησης: Design & Styling».